

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 406/2010-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. marca 2011 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Ing. M. S., B., zastúpeného advokátom JUDr. P. A., B., vo veci namietaného porušenia základného práva rodiča starať sa o svoje dieťa a na súdnu ochranu podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, resp. čl. 32 ods. 4 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 11 CoP 42/10 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti Ing. M. S. *n e v y h o v u j e .*

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 406/2010-8 z 30. septembra 2010 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť Ing. M. S., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva rodiča starať sa o svoje dieťa a na súdnu ochranu podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), resp. čl. 32 ods. 4 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 37 ods. 3 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 11 CoP 42/10.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním zo 17. januára 2011 a tiež krajský súd vo vyjadrení z 27. októbra 2010 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava IV pod sp. zn. 23 C 68/2005 bolo rozvedené manželstvo sťažovateľa a jeho bývalej manželky Ing. M. S. (ďalej len „bývalá manželka“), ktorá je matkou maloletých detí M. a K. S. (ďalej len „maloleté deti“). Po rozvode boli maloleté deti zverené do výchovy a opateru bývalej manželky. Sťažovateľovi bolo určené právo stretávať sa s maloletými deťmi každý víkend v párnom týždni od piatku od 18.00 h do nedele do 18.00 h. Uvedená úprava nadobudla právoplatnosť 9. februára 2009.

Na základe návrhu starých rodičov maloletých detí (zo strany sťažovateľa) Ing. R. S. a Z. S. (ďalej len „starí rodičia“) bolo Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) vedené konanie o úpravu ich styku s maloletými deťmi. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 28 P 278/09 z 3. novembra 2009 bol styk starých rodičov s maloletými deťmi upravený tak, aby k nemu dochádzalo počas školského roka každý nepárny týždeň vo štvrtok od 17.00 h do 19.00 h, ďalej každý kalendárny rok od 27. decembra od 11.00 h do 28. decembra do 19.00 h, a napokon počas letných prázdnin každý kalendárny rok prvý nepárny týždeň v auguste od nedele od 18.00 h predchádzajúcej tomuto týždňu do nedele do 19.00 h prvého nepárneho týždňa.

Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 11 CoP 42/10 z 20. apríla 2010 bol rozsudok okresného súdu potvrdený.

Podľa názoru sťažovateľa citovanými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu došlo k zásahu do označených práv. Pritom všeobecné súdy pochybili nielen pri hmotnoprávnom posúdení veci, ale aj vo formálnom postupe, ktorého výsledkom sú dve protichodné právoplatné rozhodnutia. Totiž rozhodnutia okresného súdu a krajského súdu sú v kolízii so skorším rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV. Jednoduchým logickým porovnaním nemožno dospieť k inému záveru, než že práva sťažovateľa a starých rodičov na stretávanie sa s maloletými deťmi navzájom kolidujú. Sobota pred prvým nepárnym augustovým týždňom v roku 2010, keď maloleté deti majú byť u starých rodičov, pripadá na 30. júl, ktorý je súčasťou 30. kalendárneho týždňa. Ako je ale zrejmé z rozsudku Okresného súdu Bratislava IV, počas víkendov v párných kalendárnych týždňoch (medzi ktoré bezpochyby patrí aj 30. kalendárny týždeň tohto roku) by maloleté deti mali byť u sťažovateľa. Hoci sťažovateľ vo svojom odvolaní proti rozsudku okresného súdu na uvedené skutočnosti upozornil, krajský súd uzavrel, že napadnutý rozsudok okresného súdu „v žiadnom prípade neobmedzuje výkon rodičovských práv otca“. Sťažovateľovi nie je jasné, ako má brániť svoje právo na styk s maloletými deťmi, napríklad 30. júla 2010, keď v rovnaký deň majú právo byť s maloletými deťmi aj starí rodičia. V tejto súvislosti sťažovateľ považuje za potrebné podotknúť, že išlo o konanie vo veci, v ktorej možno prv vydaný rozsudok zmeniť s poukazom na ustanovenie § 163 ods. 2 Občianskeho súdneho

poriadku. Takáto zmena však musí vždy zahŕňať výrok o výslovnom zrušení predchádzajúceho rozsudku. Skutočnosť, že všeobecné sudy takúto zmenu skôr vydaného rozsudku nezamýšľali, vyplýva z toho, že sa so skorším rozsudkom nevysporiadali ani len v odôvodnení, resp. ho ani len nespomenuli. V konečnom dôsledku tak bol vydaný rozsudok, ktorého výrok odporuje prv vydanému právoplatnému rozsudku. Existencia dvoch právoplatných rozsudkov so vzájomne si odporujúcimi výrokmi zakladajúcimi navzájom nezlučiteľné práva je v právnom štáte neprípustná, odporuje princípu právnej istoty účastníkov konania a porušuje ich právo na spravodlivé súdne konanie.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, listiny a dohovoru v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 28 P 278/09 a krajským súdom pod sp. zn. 11 CoP 42/10 s tým, aby boli rozsudky okresného súdu z 3. novembra 2009 a krajského súdu z 20. apríla 2010 zrušené a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Požaduje tiež náhradu trov konania vo výške 303,31 €.

Z vyjadrenia predsedníčky krajského súdu z 27. októbra 2010 doručeného ústavnému súdu 3. novembra 2010 vyplýva, že v prvom rade poukazuje na dôvody rozsudku krajského súdu. Z obsahu spisu o rozvode manželstva vyplýva, že sťažovateľovi bol upravený styk každý párný víkend v párnom týždni od piatku od 18.00 h do nedele do 18.00 h. Starým rodičom bol upravený styk každý nepárny týždeň vo štvrtok od 17.00 h do 19.00 h, ako aj počas Vianoc od 27. decembra od 11.00 h do 28. decembra do 19.00 h. V týchto termínoch k žiadnej kolízii neprichádza. Podľa sťažovateľa dochádza ku kolízii v jednom termíne počas letných prázdnin, keď nesprávne uvádza, že koliduje sobota v 30. týždni, keď majú byť maloleté deti u neho. V skutočnosti to tak nie je, lebo styk s maloletými deťmi mu končí v párnom týždni v nedeľu o 18.00 h a nasledovne na to si starí rodičia môžu prevziať maloleté deti na týždenný pobyt počas letných prázdnin. Sťažnosť je preto nedôvodná.

Z repliky sťažovateľa zo 17. januára 2011 doručenej ústavnému súdu 26. januára 2011 vyplýva, že pokiaľ nedôjde ku kolízii úpravy styku v dňoch 27. a 28. decembra 2011,

nemení to nič na protiprávnosti a nevykonateľnosti rozsudku krajského súdu, pretože v roku 2012 až 2015 bude už ku kolízii prichádzať pravidelne.

Ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, vyjadrenie krajského súdu a repliku sťažovateľa jednak bývalej manželke, ako aj starým rodičom na vyjadrenie, keďže rozhodnutím ústavného súdu vo veci samej mohli byť aj oni dotknutí vo svojich právach.

Z vyjadrenia bývalej manželky bez označenia dátumu doručeného súdu 3. februára 2011 vyplýva, že sťažovateľom označené práva neboli nijakým spôsobom porušené. Rozsudky všeobecných súdov po formálnej stránke neodporujú rozsudku upravujúcemu styk sťažovateľa s maloletými deťmi. Podotýka, že sťažovateľ sa v čase stretnutia starých rodičov s maloletými deťmi zdržuje v mieste trvalého bydliska starých rodičov a v plnom rozsahu sa týchto stretnutí zúčastňuje. Nijakým spôsobom mu nie je zo strany starých rodičov bránené byť prítomný na týchto stretnutiach. Podľa jej názoru v prípade kolízie má sťažovateľ možnosť dohodnúť sa so starými rodičmi v záujme oboch maloletých detí. Vzhľadom na uvedené skutočnosti považuje sťažnosť za neopodstatnenú a žiada ju v plnom rozsahu zamietnuť.

Starí rodičia možnosť vyjadriť sa v merite veci nevyužili a na výzvu ústavného súdu nereagovali.

II.

Z rozsudku Okresného súdu Bratislava IV č. k. 23 C 68/2005-333 z 2. mája 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Co 353/07-404, 3 Co 311/08 z 18. novembra 2008 vyplýva, že ním bolo rozvedené manželstvo sťažovateľa a bývalej manželky, pričom maloleté deti boli zverené do osobnej starostlivosti bývalej manželky. Sťažovateľ bol zaviazaný prispievať na výživu maloletých detí po 2 500 Sk, resp. 2 000 Sk mesačne. Získal tiež právo stretávať sa s maloletými deťmi každý víkend v párnom týždni od piatku od

18.00 h do nedele do 18.00 h tak, že maloleté deti prevezme a odovzdá bývalej manželke v mieste ich bydliska.

Z odvolania sťažovateľa z 23. decembra 2009 podaného proti rozsudku okresného súdu č. k. 28 P 278/09-35 z 3. novembra 2009 vyplýva inter alia odvolacia námietka, podľa ktorej okresný súd skrátil styk sťažovateľa s maloletými deťmi v dňoch 27. decembra 2009, 28. decembra 2012, 27. decembra 2013, 28. decembra 2013, 27. decembra 2014, 28. decembra 2014 a 27. decembra 2015.

Z vyjadrenia starých rodičov z 12. januára 2010, ktorým reagovali na odvolanie sťažovateľa, vyplýva, že v plnom rozsahu akceptujú požiadavku sťažovateľa, aby súdom určený čas na stretávanie sa starých rodičov s maloletými deťmi nešiel na úkor času, ktorý má vyhradený na styk s maloletými deťmi sťažovateľ. Zároveň vyhlásili, že v prípade, ak čas, ktorý majú ako starí rodičia vyhradený počas vianočných prázdnin, bude sa prekrývať s časom vyhradeným sťažovateľovi, sú ochotní vzdať sa tohto času v prospech sťažovateľa.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 11 CoP 42/10-57 z 20. apríla 2010 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 28 P 278/09-35 z 3. novembra 2009. Uvedeným rozsudkom okresného súdu bol upravený styk starých rodičov s maloletými deťmi počas školského roka každý nepárny týždeň vo štvrtok od 17.00 h do 19.00 h, každý kalendárny rok od 27. decembra od 11.00 h do 28. decembra do 19.00 h a počas letných prázdnin každý kalendárny rok prvý nepárny týždeň v auguste od nedele od 18.00 h predchádzajúcej tomuto týždňu do nedele do 19.00 h prvého nepárneho týždňa. Určil tiež, že starí rodičia sú oprávnení stretávať sa s maloletými deťmi aj jednotlivo, pričom styk sa neuskutoční v prípade ochorenia niektorého z maloletých detí (ochorením treba rozumieť taký zdravotný stav, ktorý si vyžaduje návštevu lekára a domáce liečenie trvajúce dlhšie ako tri dni). Napokon určil, že starí rodičia si maloleté deti vyzdvihnú v mieste bydliska bývalej manželky a bývalej manželke ich na tom istom mieste odovzdajú. Sťažovateľ v odvolaní proti rozsudku okresného súdu namietal, že takto upravený styk maloletých detí so starými rodičmi ho bude obmedzovať a jeho styk s maloletými deťmi sa takýmto spôsobom skráti. Preto žiadal zrušiť rozsudok okresného súdu a vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa názoru

krajského súdu je rozsudok okresného súdu správny a odvolaniu sťažovateľa nie je možné vyhovieť. Okresný súd vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu, správne ho vyhodnotil a vyvodil z neho aj správny právny záver. Zhodne so záverom okresného súdu je aj krajský súd toho názoru, že styk maloletých detí so starými rodičmi bol upravený správne a v žiadnom prípade neobmedzuje výkon rodičovských práv sťažovateľa. Z vyjadrenia starých rodičov krajský súd zistil, že títo v žiadnom prípade nechcú obmedzovať styk sťažovateľa. Z obsahu spisu vyplýva, že nedošlo k dohode ani medzi rodičmi, ani medzi starými rodičmi, ako toto právo styku realizovať. Okresný súd preto správne rozhodol, ak styk starých rodičov s maloletými deťmi upravil. Keďže medzi maloletými deťmi a starými rodičmi je dobrý vzťah, nie je v záujme maloletých detí obmedzovať ich styk so starými rodičmi preto, že sťažovateľ nie je schopný sa so starými rodičmi (ktorí sú jeho rodičmi) dohodnúť. Stretávanie sa maloletých detí so starými rodičmi, pokiaľ je medzi nimi vytvorené pevné citové puto, je na prospech maloletých detí. Maloleté deti sú vo veku, keď sú schopné povedať svoj názor, a pokiaľ by im uvedená úprava nevyhovovala, vedia k tejto veci zaujať stanovisko.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, resp. čl. 31 ods. 4 listiny starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 37 ods. 3 listiny všetci účastníci sú si v konaní rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... prejednaná... súdom..., ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru sťažovateľa vyjadreného v podanej sťažnosti skorší rozsudok Okresného súdu Bratislava IV upravujúci jeho styk s maloletými deťmi je v kolízii s rozsudkami všeobecných súdov upravujúcich styk starých rodičov s maloletými deťmi. Ako príklad uvádza 30. júl 2010, keď právo na styk svedčilo tak jemu, ako aj starým rodičom. V replike na vyjadrenie predsedníčky krajského súdu sťažovateľ zdôrazňuje kolíziu, ku ktorej dôjde v decembri v rokoch 2012 – 2015.

Podľa predsedníčky krajského súdu ku kolízii nedochádza, lebo obe úpravy sú koncipované tak, aby popri sebe obstáli.

Ústavný súd považuje za potrebné predovšetkým konštatovať, že argumentácia sťažovateľa týkajúca sa námietky, v ktorých časových súvislostiach by malo ku kolízii dôjsť, nebola v priebehu konania dostatočne konzistentná. V podanej sťažnosti totiž zrejme omylom zdôrazňoval kolíziu, ku ktorej by malo podľa jeho názoru dôjsť 30. júla 2010. Potom, ako krajský súd túto námietku vyvrátil, sťažovateľ začal zdôrazňovať kolíziu, ku ktorej má dochádzať v decembri v rokoch 2012 až 2015. Tým sa vlastne vrátil k argumentácii, ktorú uplatnil v odvolacom konaní pred všeobecnými súdmi.

Podľa názoru ústavného súdu vo všeobecnej rovine treba prisvedčiť sťažovateľovi (ani krajský súd s tým nepolemizuje), že z ústavnoprávneho hľadiska je neželateľný stav, podľa ktorého dva alebo viaceré právoplatné súdne rozhodnutia upravujúce styk rodičov, resp. starých rodičov s maloletými deťmi si navzájom kolidujú, a to tak, že v tom istom časovom momente majú právo na styk s maloletými deťmi nezávisle na sebe viaceré osoby.

V konkrétnom prípade možno konštatovať, že po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku krajského súdu č. k. 11 CoP 42/10-57 z 20. apríla 2010 a po zhode účastníkov v tom, že 30. júla 2010 ku kolízii nedošlo, bolo potrebné skúmať, či dôjde ku kolízii v súvislosti s právom starých rodičov stretať sa s maloletými deťmi každý kalendárny rok od 27. decembra od 11.00 h do 28. decembra do 19.00 h a s právom sťažovateľa stykať sa s maloletými deťmi každý víkend v párnom týždni od piatku od 18.00 h do nedele do 18.00 h.

Deň 27. a 28. december je 52. druhým týždňom roka, teda párnym týždňom, v ktorom má sťažovateľ od piatku do nedele právo na styk s maloletými deťmi. Právo na styk majú v tomto týždni aj starí rodičia, a to 27. a 28. decembra. Uvedené dni pripadnú v roku 2011 na utorok a stredu, a preto nebudú v kolízii s právom sťažovateľa. Naproti tomu v roku 2012 pripadnú tieto dni na štvrtok a piatok, v roku 2013 na piatok a sobotu, v roku 2014 na sobotu a nedeľu a v roku 2015 na nedeľu a pondelok. Preto v zásade možno konštatovať, že v rokoch 2012 až 2015 by podľa existujúcich právoplatných úprav mohlo ku kolízii dôjsť.

Potencionálnu možnosť kolízie dvoch právoplatných úprav styku s maloletými deťmi v rokoch 2012 až 2015 nepovažuje ústavný súd vzhľadom na konkrétne okolnosti tohto prípadu za tak závažnú, aby zakladala porušenie ktoréhokoľvek z označených článkov ústavy, listiny a dohovoru.

Uvedený záver opiera ústavný súd o dve skutočnosti. Predovšetkým je podstatné, že starí rodičia výslovne vyhlásili, že v prípade kolízie ustúpia a dajú prednosť sťažovateľovi. Ďalej je tiež významné, že sťažovateľovi nič nebráni požiadať o zmenu existujúcej úpravy tak, aby potenciálna kolízia bola vylúčená.

Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti nedošlo k porušeniu označených článkov ústavy, listiny a dohovoru a ústavný súd sťažnosti preto nevyhovел.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2011